

NATIONEN PÅ SPEL

Kropp, kön och svenskhet i populärpressens
representationer av olympiska spel

1948 - 1972

HELENA TOLVHED

— SERIE AKADEMI —

h:ström

Bokförlaget *h:ström* - Text & Kultur

INNEHÅLL

Förord · 9

KAPITEL 1 – *Utgångspunkter och sammanhang* · 11

Syfte och frågeställningar · 16

Studiens ramar och avgränsningar · 19

Tidsperiodens kontexter | OS och idrott som kontexter

Tidigare forskning · 32

Kulturanalytisk populärpressforskning | Idrottsforskning med kritiska perspektiv | Forskning om medierad sport

KAPITEL 2 – *Teori och metod* · 46

Diskurs, makt och subjekt · 46

Makt och kunskap enligt Foucault | Medietexter som en del av historiska kontexter | Från kön och etnicitet till intersektionalitet

Analysens tillvägagångssätt och verktyg · 58

Textens "värld" och tilltal | Bildanalys | Forskningens anspråk och forskarens kunskapande

Material · 68

Studiens disposition · 79

KAPITEL 3 – *Nation och maskulinitet mellan kontinuitet och omvandling* · 82

Tidskontext: nationell gemenskap i folkhemmet och välfärdsstaten · 83

En svensk publik: svenskheten som position och perspektiv · 87

Aktiva och disciplinerade svenska manskroppar 1948 – 1960 · 95

Rörliga kroppar, uppoffrande karaktärer | Vinter-OS: det svenska och det nordiska mot kontinental lyx och feminiserat förfall | Sixten Jernberg och Sonja Edström-Ruthström: den plägade och den lekande kroppen

Parallella maskuliniteter 1964 – 1972 · 131

Vinteridrottsmannen: den nationella maskulinitetens kontinuitet | Den nye (idrotts-)mannen: "playboymaskuliniteten"

Sammanfattande diskussion · 148

KAPITEL 4 – *Femininitetens konfigurationer, tematiker och utmaningar* · 151

Tidskontext: folkhemshusmodern och könsrelationernas omvandlingar · 152

Idrottskvinnan mellan utmaning och isärhållning · 156

De "estetiska" idrotterna | Leende och passiva kvinnor i blickfånget | "Miss Olympiad" och den svenska kvinnan som reklam | Toini Gustafsson: med feminin nordisk stjärnglans (1968) | Feminiserade skribentpositioner: ett "kvinnligt öga" och "sportanalfabeter"

Idrotten som problem · 192

Den unga kvinnans karaktär, intressen och drömmar | Kvinnokroppens konstitution och muskelutvecklingen

(Idrotts-)arbetets sociokulturella implikationer: det performativa könet · 203

Idrottssammanhangets möjligheter: diskursiva öppningar och

destabiliseringar · 210

Skärningspunkterna mellan femininitet, nation och ungdom | Iduns dugliga (idrotts-)kvinna | 1972: ett begynnande tal om jämställdhet

Sammanfattande diskussion · 223

KAPITEL 5 – *Det svenska i "världen"* · 228

Världsarenan olympiska spelen 1948 – 1964 · 230

En nation bland nationer | Den olympiska byn: ett myller av människor | Det mörka och det blonda: kontrasteringar av hud- och hårfärg | Rasifierade idrottskroppar och vithetens betydelser

Helsingfors 1952: möten i det kalla kriget · 252

För regimen, inte nationen. Disciplinerade kommunistiska manskroppar | Öppningar i den storpolitiska diskursen: vänskap mellan öst och väst under olympisk flagg | Brokighetens paradoxer och lokalisering av ett "vi"

Utländska kvinnor som kulturella motbilder · 269

Kommunistiska kvinnor: stora och arbetande kroppar | Rasifiering: "Fat Mamie Brown" och "sprintergasellen" Wilma Rudolph

Mexico City 1968: radikaliserings och rasfråga · 285

OS som konfliktarena för erkännandets politik | Den svarte idrottsmannens kropp: en fortsatt problematik i Se

Sammanfattande diskussion · 298

KAPITEL 6 – *Slutsatser* · 304

Summary · 314

Käll- och litteraturförteckning · 321